

La Crisi de la Restauració (1900/1914)

De Solidaritat Catalana a la Setmana Tràgica

El 1902 **Alfons XIII** va arribar a la majoria d'edat i va inaugurar el regnat amb l'intent de mantenir el torn pacífic i de **regenerar** la vida política espanyola. Aquest intent va ser un **fracàs** relatiu perquè no van desaparèixer el caciquisme ni la corrupció electoral.

Les forces de la oposició creixien i es radicalitzaven. Així, els grups **nacionalistes catalans** liderats per la Lliga, es van agrupar en l'anomenada **Solidaritat Catalana**. Van aconseguir guanyar les eleccions provincials i les generals al 1907 i el dirigent de la Lliga, **Enric Prat de la Riba**, va ser nomenat president de la Diputació de Barcelona.

Hi va haver un creixement del **republicanisme** i el *Partido Radical* d'**Alejandro Lerroux** amb un discurs anticlerical, espanyolista i demagog, va arribar a tenir un ampli ressò entre el proletariat immigrant de Barcelona.

També el **PSOE** i la seva central sindical (**UGT**) van consolidar la presència a Madrid, al País Basc i a Astúries (**Pablo Iglesias** va ser el primer diputat socialista)

Els corrents **anarquistes** van continuar fraccionats, amb un ampli sector radical partidari de les accions terroristes, però els sectors més propers a l'obrerisme van constituir una central sindical, la **Confederació Nacional del Treball (CNT)**, 1910)

La Setmana Tràgica

L'any 1909 es va produir un deteriorament profund de la vida política amb motiu de l'aixecament popular que hi va haver a la ciutat de Barcelona i que es coneix com la **Setmana Tràgica**. La guspira que originà la revolta va ser la **política colonial** del govern al Marroc.

L'aixecament va ser reprimat amb contundència i va provocar la repulsa de l'opinió pública nacional i internacional; el rei es va veure obligat a retirar la confiança a Maura i va encarregar formar govern als liberals.

La Mancomunitat de Catalunya

A partir del 1910 els governs liberals van iniciar una experiència reformista.

El 1914 es va crear un organisme de govern per a Catalunya conegut com a **Mancomunitat**, que agrupava les quatre diputacions catalanes i va ser presidit per Prat de la Riba.

La Mancomunitat va emprendre una sèrie de reformes en l'agricultura, l'ensenyament i les carreteres i les comunicacions.

La Crisi de la Restauració (1915–1920)

La Crisi de 1917

Tots aquests intents reformistes van topar amb l'oposició de la dreta conservadora. La Primera Guerra Mundial, l'esclat de la revolució soviètica i la crisi econòmica consegüent van originar un ampli moviment de

protesta el 1917.

El moviment Obrer

Els sis anys que separen la crisi de 1917 del cop militar de Primo de Rivera es van caracteritzar per la presència d'un potent moviment obrer que va fer aplegar totes les forces burgeses cap a posicions defensives i conservadores.

Les organitzacions sindicals van créixer molt: la CNT era la gran força sindical de Catalunya. El 1921, els radicals socialistes van protagonitzar un separatisme que va donar lloc al **Partido Comunista de España (PCE)**

Un grup de líders sindicals anarquistes, entre els quals destacaven Salvador Seguí (El Noi del Sucre), Àngel Pestaña i Joan Peiró van aconseguir organitzar el moviment obrer català i llançar una potent lluita amb vagues, protestes i manifestacions. La vaga de l'empresa d'electricitat La Canadenca va ser la més emblemàtica i va paralitzar la indústria i els serveis de Catalunya durant 40 dies al 1919.

La Violència Social

Davant d'aquesta situació, el govern i la patronal van endurir l'actitud envers els treballadors i s'entrà en un greu procés de **violència social**. Les organitzacions patronals van afavorir la creació de grups armats contrarevolucionaris que actuaven amb una violència extrema i recorrien a les armes per atemorir dirigents o rebentar revoltes (**pistolisme, 1919–1923**)

De la Dictadura de Primo de Rivera a la República

La Dictadura de Primo de Rivera

El 1923, Primo de Rivera amb el suport del rei Alfons XIII i de les organitzacions patronals, va protagonitzar un cop d'Estat que va donar pas a una dictadura militar, amb influència del feixisme italià.

El nou règim va suspendre la Constitució, va establir una rígida censura de premsa, va prohibir els partits polítics i els sindicats, especialment la CNT, i va destituir tots els càrrecs electes. Va suprimir la Mancomunitat de Catalunya i totes les expressions públiques del catalanisme.

La Proclamació de la República

Però al final de 1929, en què les repercussions de la crisi econòmica d'EUA es començaven a notar, el clima d'oposició a la dictadura s'agreujà. Abandonat per les organitzacions patronals i per l'exèrcit, Primo de Rivera va dimitir el gener de 1930.

El rei Alfons XIII nomenà cap de govern un militar de confiança, el general Berenguer, que va haver de preparar unes eleccions i retornar així a la legalitat constitucional.

En anunciar-se la convocatòria d'eleccions municipals, tota l'oposició política van constituir una coalició (Pacte de St. Sebastià) mentre que els partits de dreta s'hi van presentar dividits.

Les eleccions de 1931 van donar un resultat favorable a la coalició republicanosocialista. El rei Alfons XIII va abdicar i abandonà el país cap a l'exili i el 14 d'abril es proclamà la República, enmig de l'entusiasme popular i sense cap acte de violència.

La Segona República. L'Estatut d'Autonomia de Catalunya

El Govern Provisional

Les eleccions del 1931 van donar la majoria a la **coalició republicanosocialista** i la primera gran tasca de les noves Corts republicanes va ser elaborar una **Constitució**

La Constitució de 1931

El text definia a Espanya com una república democràtica de treballadors de tota classe, amb sufragi universal masculí i femení (1r cop en la història d'Espanya) i com un Estat confessional, tot i que es respectaven tots els cultes i totes les creences. S'hi reconeixien els drets individuals i s'hi establien àmplies llibertats públiques i privades.

El poder legislatiu residia a les **Corts**, el poder executiu en el **Consell de Ministres** i el **President de la República**, mentre que s'establia la independència del poder judicial. S'acceptava la possibilitat de constituir **governos autònoms** en algunes regions. **Alcalá Zamora** va ser elegit President de la República i **Manuel Azaña** presidia el govern

L'Estatut d'Autonomia

El 14 d'abril de 1931 **Francesc Macià** (ERC) en nom de les forces polítiques d'esquerra guanyadores a les eleccions, **va proclamar la República Catalana** dins de la Federació Ibèrica

Aquesta decisió unilateral va provocar problemes amb el govern republicà de Madrid. Després de dures negociacions, es va renunciar a aquesta decisió a canvi de la instauració immediata d'un **govern autònom** que s'encarregués d'elaborar un Estatut d'Autonomia per a Catalunya.

L'Estatut, redactat a Núria, va ser aprovat per referèndum. Quan es va discutir a les Corts una sèrie d'articles no van ser aprovats, però al 1932 va ser aprovat.

A les eleccions al Parlament de Catalunya Francesc Macià va ser elegit president de la Generalitat i **Lluís Companys** president del Parlament. Quan va morir Macià, Companys va presidir la Generalitat.

Les actuacions més importants del govern van ser l'organització de les institucions i l'administració catalana, l'educació (Uni autònoma) i l'intent de reforma agrària.

El Bienni Reformista (1931-1933)

El nou govern va emprendre durant dos anys (**bienni d'esquerres**) la tasca de reformar el país en un sentit democràtic, laic i modern.

Els Problemes de la República

- Problema militar: reduir radicalment el volum excessiu d'oficials i reduir les despeses militars. Va elaborar una llei que va possibilitar la jubilació de quasi la meitat dels oficials; es van dissoldre els organismes judicials de l'exèrcit, que es van sotmetre al poder civil i es van canviar els comandaments de l'exèrcit que es consideraven contraris a la República
- Qüestió religiosa i educativa: la nova Constitució separava l'Església de l'Estat, es va abolir el pagament dels sacerdots, es va prohibir que els ordes religiosos es dediquessin a l'ensenyament, es va dissoldre la Companyia de Jesús i es van introduir el divorci, els matrimonis i els enterraments civils. L'Estat asumia plenament la responsabilitat de l'**escola pública** i es van destinar grans inversions per a les construccions escolars i la contractació de més professors.
- Reforma agrària: una llei del govern, va declarar expropiables les grans finques que no es cultivaven i

va permetre donar-les a pagesos sense terres. Començà també la **reforma de la legislació laboral**.

L'Oposició a les Reformes

- Op. de les forces de la dreta: grans propietaris agraris, la jerarquia de l'Església Catòlica, una part de l'exèrcit i amplis sectors de classes altes i mitjanes es van oposar al nou règim. Les forces de dreta es van reagrupar i van crear la Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA) amb **Gil Robles** al capdavant. Tb es va crear un nou grup de caràcter feixista, Falange Española (FE) dirigida per **José Antonio Primo de Rivera**, fill del dictador. El Partido Radical de Lerroux atreia comerciants, industrials i propietaris. Els monàrquics alfonsins (**José Calvo Sotelo**) i els carlins es van unir amb els crítics de la República
- Crítica de les forces d'esquerra: la lentitud d'algunes reformes, especialment l'agrària, va fer exaltar els ànims de les classes populars. Jornalers i obrers volien més canvis i més depressa. La UGT es radicalitzava i alguns nuclis anarquistes donaven suport directament a la insurrecció armada i protagonitzaven **aixecaments** que eren reprimits per l'ordre públic.

El Bienni Conservador (1934–1936)

Els Governos de dretes

Davant la situació de crisi, el cap del govern, Manuel Azaña, presentà la dimissió i el president de la República, Alcalá Zamora va dissoldre les Corts i convocà **noves eleccions** al novembre del 1933.

Les va guanyar la **dreta (CEDA)** que va iniciar un **desmantellament** de tota l'obra del bienni anterior. Va paralitzar la reforma agrària, la reforma laboral, cosa que provocà la radicalització dels grups d'esquerra.

Les revoltes d'Astúries i Catalunya

El **1934** es van produir **revoltes** a tot els país, principalment a Astúries i Catalunya, que van arribar a ser molt greus.

El Front Popular (1936)

Per enfrontar-se a la dreta a les eleccions, es va formar un **front electoral** (Front Popular). Va guanyar aquest i Manuel Azaña va ser nomenat president de la República.

De nou al poder els republicans, continuaren el programa de reformes del primer bienni.

Les **forces conservadores**, que s'hi havia oposat a la primera etapa republicana, van decidir que havia arribat el moment **d'interrompre amb les armes** el procés reformista de la República.